

Murabaha Nedir? Murabahalı Satış Ne Demek?

Murabaha Nedir sorusuna lügâvi manasında cevap çok kısa olabilir ama burada daha çok günümüzdeki fiilî durumunu ele almak faydalı olacak. Bahse konu yöntemden, kendi temel özelliklerini bozmadan nasıl faydalanabileceğimizi anlamaya çalışacağız. İsmi belki duyduk belki duymadık. Ama en azından çoğumuz katılım bankalarının diğer klasik bankacılık yöntemlerinden farklı çalıştığını biliyoruz. Konut finansmanı, araç ve ihtiyaç finansmanında diğer bankalara nazaran farklı bir yol izlediklerinden haberdarız.

Katılım Bankalarının Verdiği Güven

Eski ismiyle finans kurumlarının, yeni ismiyle katılım bankalarının halk arasında en çok bilinen ve hatta günümüzde piyasa faizleriyle benzer seviyede hareket etmesi sebebiyle eleştirilen, bir nev’i alâmet-i fârikaları “kâr payı” sistemi. Etliye sütlüye karışmadan ortak olduğunuz işlerden sizin payınıza düşeni almanıza verilen isim kısaca bu. Sistem o kadar güven veriyor ki; aslında “ticari ortaklık” olması gereken bu sistemde zarar etmeyeceğinize neredeyse adınız gibi emin oluyorsunuz.

Bu güven elbette katılım bankalarının diğer enstrümanlarına da yansıyor ve tüketici üzerinde banka lehine güçlü-olumlu bir etki oluşuyor. Aslında şöyle düşünersek; katılım bankalarının temelde tercih ediliyor olmalarının sebebi, faaliyetlerinde İslâmî öncelik ve kuralları gözetme prensibi üzerine kurulmuş olmaları. Bunu bilmekle oluşan etki kaçınılmaz.

Mütedeyyin tüketicinin tek tercihi olan katılım bankaları böylesine derinden verdikleri bir güvenle, günün gereği gördükleri şekilde çeşitli ürün geliştirmelerine oldukça rahat gidiyorlar. Katılım bankalarının belki de en yoğun

kullandıkları yöntem murabaha. Bir malın, ihtiyacı olan kişi belli olduğu halde satın alınıp, o kişiye belirli bir kâr ile satılması olan alışveriş türünün tüketici için tek önem arz eden yanı, İslâm fıkında geçerli bir alışveriş türü olması. Tüketici burada kendini teslim ediyor.

İsmen bilmesek de fiilî yönü ile hepimiz biliyoruz ki herhangi bir katılım bankasına gittiğimizde o banka kredibilitemizi uygun görmesi halinde istediğimiz evi veya arabayı ya da misâlen buzdolabını bizim için satın alıp, üzerine bir miktar kâr koyarak, belirli bir vadede bize satıyor. İşte tam da bundan bahsediyorum.

Murabaha Katılım Bankalarının Olmazsa Olmazı

Konut finansmanı ve bunun yanında araç finansmanı, ihtiyaç eşyalarının finansmanı gibi alanlarda, faizsiz bir kredilendirme sistemiymişçesine karşımıza çıkan **Murabaha** nedir? Dindeki yeri, yahut dinde kabul gördüğü asıl şekli nedir? Meseleyi biraz daha netleştirelim.

Bir kişinin elinde bulunan malı, kendisine mâl olduğu fiyatı söyledikten sonra belli bir miktar kâr koyarak bir başkasına satmasına **Murâbaha** ya da **Murabaha Yöntemi ile Satış** yahut da **Murabahalı Satış** denir.

Örnekleme gerekirse;

Tüccar Ahmet bir evin kendisine maliyetinin 100.000 lira olduğunu, bunu 150.000 liraya satacağını söyler. Eve talip olan kişinin kabulü ile gerçekleştirecekleri alışveriş murabaha türünde bir alışveriş olur.

Tabii Tüccar Ahmet aslında, mantıkî temeli sizin konvansiyonel bankalardan fâiz ile vadeli alışveriş yapmadığınız için konut alamıyor olmanız gibi bir sorunu ortadan kaldıracak çözüm üretmektedir. O da İslâm'da câiz görülen vadeli satıştır. Bir

ticaret malının vadeli satılabilmesi, bu durumda peşin fiyatı ile vadeli fiyatının farklı olması İslâm hukukuna göre geçerli bir akit oluşturur. Elbette vadeli satışlar, önceden tüm vadelerin her yönüyle belli olması gibi farklı bazı şartlar da içerir. İşte Tüccar Ahmet burada, sizin ihtiyacınız olan bir ticaret malını alıp belirli bir vadede, belirli bir vade farkı ile size satarak, hem sizin hem kendisi için helal bir ticaret yapmış ve fâizli bankalara bir alternatif sunmuş oluyor.

Murabaha Nedir Nereden Çıktı?

Görüldüğü üzere bir alışveriş yöntemi olarak **murabaha** aslında yeni üretilmiş bir kavram olmayıp, daha çok, tüketicinin satın alım kabiliyetlerinin zayıflığı sebebiyle çok eski zamanlarda ortaya çıkmış ve dinde kabul görmüş bir ticaret şeklidir.

İslâmî hukukta yeri ve dînen geçerliği olan bir alışveriş akdi olduğundan, hassas Müslümanlar günümüzde özellikle vadeli alışverişlerinde bunu tercih ederek fâizden kaçınıyorlar.

Türkiye’de “finans kurumu” olarak adlandırılan “faizsiz bankacılık” kuruluşları, Cumhuriyet tarihi boyunca devam etmiş fâizli tüketici kredilendirmesini 1980’lerden bu yana fâizsiz **murabaha** sistemi üzerine inşa ediyorlar. Böylelikle asıl portföyü oluşturan mütedeyyin müşterilerin taleplerini büyük ölçüde karşılıyorlar.

İslâmî hukukta yer alan şartlarına uyulduğu takdirde murabaha yöntemiyle yapılan bir alışveriş, dinen câiz ve o alışveriş her bakımdan, sıhhat yönünde sorunsuz oluyor.

Murabaha ile Taksitle ve Faizsiz Konut Almak

Bir ticaret malının satışı için kullanılabilen bu yöntem, doğrudan para borçlanması şekline asla dönüşmez. Ortada İslâmî hukûka göre “mal” olarak kabul edilecek bir şey bulunmalıdır. Örneğin bu yöntemle konut, araba, çeşitli

ihtiyaç malzemelerinin doğrudan mal olarak edinilmesi uygundur. Bunu da örneklemek gerekirse; bir konut edinme ihtiyacı duyan kişiyi ele alalım:

Kişi “**katılım bankacılığı**” yapan **faizsiz finans kurumundan**, istediği konutun satın alınıp üzerine kâr konarak, vadeli şekilde kendisine satılmasını teklif eder. Bunda bir sakınca yok. Bir malın, mâliyetinin üzerine belirlenmiş bir kâr konarak, belirli bir vade ve taksit tutarlarında satılması şeklindeki anlaşmalar geçerlidir.

Ancak, söz konusu alışverişte finans kurumu konut yerine size konutun parasını verirse, iş bildiğiniz klasik fâiz sistemine dönmüş olur. Genel olarak sistemde tüketici banka adına mülk sahibiyle görüşmeler yapmakta, anlaşma sağlandığında banka mülk sahibinin hesabına evin tutarını yatırarak tüketiciye de evi satış yönündeki anlaşmasını yapmaktadır. Yani iki satırlı bir alışveriş gerçekleşmektedir. Ev ya da küçük bir ihtiyaç malzemesi olsun, murabaha sistemi bunun parasının size ödenmesi olmayacak, aksine o malın banka tarafından önceki sahibinden alınıp size satılması şeklinde gerçekleşecektir.

Netîce

Dolayısıyla murabaha hem bilip uymak açısından bir nimet, hem de şartlarına uymamak açısından bir felaket olabilir. Fâiz konusunda hassas olan kimselerin, bu türde bir alışveriş yapmadan evvel uygun görecekları bir fetva makamından, alışverişin tüm detaylarını belirtmek kaydıyla uygunluğunu sormalarını şiddetle tavsiye ediyorum. Zira piyasada genel olarak şartları belirtilen murabaha yöntemini uymasına rağmen, İslâmî hukuka göre uygun olmayan şartlar da içeren sözleşmeler yapıldığını biliyor, takip ediyorum.

Murabaha Nedir yazısı ile öncelikle akıllarda sistem hakkında bir fikir oluşmasına gayret ettim. Sonraki yazılarda ise murabahalı satış sisteminde bankalar ve tüketiciler tarafından oluşturulan arızalara, İslâmî Mortgage ve Katılım Bankalarının

sundukları finansal enstrümanlardaki sakıncalı noktalara, katılım bankalarıyla yapılacak sahih alışveriş örneklerine değinmeye çalışacağım.